

ШЫН

Совет Эвилелинин Коммунисттик партиясынын

Тыва область болгаш Кызыл хоорай комитеттеринин, ажылчы чоннар депутаттарынын область Советинин органы

ССРЭ-ниң Саң министерствозунуң дыңнады

16 миллиард рубль түгө үндүргөн ССРЭ-ниң улус ажыл-агыйын хөгжүдериңиң (1954 чылдагы) Күрүне чээшкини июнь 14-түн төңчүзүндө 17492031 муң рубльге тарагынган.

ССРЭ-ниң Саң министерствозу ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелинин айтышкынын үндөлдөш чээшкинге болгон соңгарга бижидишкинин 1954 чылдың июнь 16-дан эзелтеш чер болганга сокадыр айтышкынын берген.

ССРЭ-ниң Саң Министри А. ЗВЕРЕВ.

1954 чылдың июнь 15.

Районнарның культура бажыңнарының ажылын экижидер

Коммунисттик партияның мерген национал политиказынын, партияның болгаш чазактың хүн-бүрү сагыш салышкынын, улуг орус улустун аки-дуңмалышкы дузаламчызын ачызында бистинь оластың национал хевирин, социалисттик ут-кашынның культуразы чыл-бүрүдө улам сайзырап турар.

Бистинь оластың 13 районнарында, 2 көдөш черлеринде культура бажыңнары ажылдап турар. Олар культураның одаа болуп, хоорайларын, суурларын чурттагыч чонуну, интеллигенцияның ортузунга культурамассалыг ажылдарның бедик деңгээлин чедип алып хүдэлгелиг. Бистинь Төрөөн чуртувустун найыслаы — Москвага болган Россия Федерациязының бот-тывынгыр уран-чүүл көрдүдөшүгө бистинь оластың шиллидек уран тывыкчылары барып киришкеш, чедипкиниң түңгөлдө көргүскөннөр. Ол чедипкини районнарда культура бажыңнарының ажыл-чорудулгазының түңгөлиңге кирер.

Районнарның культура бажыңнарының агиткультурагадылары чакы тарылганын үзүндө чонунь ортузунга танылыр-массалыг ажылдары калбартып, колхозтарын, совхозтарын, МТС-теринь партия организаацияларының ажылынга боттук дузаламчыны көргүзүп, шиллерин, концерттерин болгаш лекция, илеткелерин, солун номчулгаларын, бөсөдөлөрүн элээн хөйүн чорутканнар.

Бо талазы-биле Бай-Танга районунь культура бажыңна (директору эш Шаптар) элээн хемчеглерин ап чоруткан. Культура бажыңнынь дирекциязы-биле ВККСМ-ниң райкому бажың харылааны тудуп, чакы ажылдарын үзүндө чорудар хемчеглеринь ажыл планын хынамчалыг тургускаш, солун концерттерин колхозчуларга, механизаторларга көргүскөн. Уран-чүүлдү бөлүмнери үргүлчү ажылдап келген. Ол ышкаш культура бажыңнарының ажыл-чорудулгазын көдөжө бүрүн угландырып, ылаңгы кино-чуруктарны кышкы турум хевирден хоуларда бригадаларже, турлагларже организастан чорударының болгаш бот-тывынгыр уран-чүүлдү көргүзүлгөнерин талазы-биле Чаа-Хөл, Каа-Лем районнарының культура бажыңнары элээн хемчеглерин чоруткан.

Культура бажыңнарының ажыл-чорудулгазын талазы-биле эки чижектер еске районнарда амдызында эвээш. Чамдык районнарның культура бажыңнары хоорайлар, суурларның чурттагычтарының культурулуг негелдерин хандырамынче угландыр боттарының ажылдарын мынчага чедир эде тургуспааннар. Маңаа мындыг чижектерни көргүзүп болур.

Сүт-Хөл районунь культура бажыңна (директору эш Иван) чакы хову ажылдарына уткуштур белеткел ажылдары чорутунаан, бот-тывынгыр уран-чүүлдү көргүзүлгөнери белеткенимээ, бөлүмнөр ажылдавын турар, ында ажылды тодаргай планы кылдынаан. Ооң түңгөлинде чакы тарылганын үзүндө колхозтарже, бригадаларже, хову турлагларже үнүшкүнүр болдунаан. Таңды районунь культура бажыңна (директору эш Ефанов) уран-чүүлдөр талазы-биле удуртулганы болгаш ооң негелде, хыналдазы кошкаткан. Ында алыз-бүрү бөлүмнөр чүггө сазымы кырында тургустунган. Эш Васильевке удурт-

Балык тывыжынын чартык чыл планын күөсеткен

АСТРАХАНЬ. Каспий бассейнинь балык үлөтүрүүнүң кол эргелели балык белеткенин талазы-биле чартык чылдың планын хуусаа бенинде күөсеткен. Эрткен чылдың ола үзүңгө бодаларга бүдүн чартык миллион пуд хой балыкты чуртка берген.

Соңгу Каспийн Кранорыба ком-

1954
ИЮНЬ
17
ЧЕТВЕРГ
№ 121 (3058)
ӨРТӨЭ 20 КОП.

ССРЭ-ниң Саң министерствозунуң дыңнады (1 арын).
ССРЭ-ниң профэвилелдериниң XI съездин (1 арын).
Бистинь областа (1 арын).
А. Карамышев.—Соңгу Кавказтын кадикшылга черлеринде (2 арын).
Г. Иомужал.—Шинтирлерин Күүселдизин организастан (2 арын).
В. Кудрявцев, Я. Тарасов.—«Расцвет» колхоз (2 арын).
Н. Конгар.—Мал ажылын хөгжү-

дери—совхозтарын чугула сорулгазы (3 арын).
Ак-сеткидиг ажылдакчы (3 арын).
Д. Сюрюнов.—Тудунгун темпин дүргөлдөр (3 арын).
Я. Норбу.—Тудуг ажылы чорувастаан (3 арын).
И. Пустовалов.—Күш-ажылдын бүдүрүкчүлүгү бедилери — улус ажыл-агыйын күчүлүг көдүрүлүшкүнүн кол чүүлү (3—4 арыннар).
Дапшыкы херектер министрлери-

нинь Женева чөвүлел хуралы (4 арын).
Вьетнама дайын чорудулгазы (4 арын).
ГДР-де улустун бадылаашкынынын чорудар талазы-биле комитетти тургусканы (4 арын).
Чехословакия биле Норвегиянын аразында садыг дугуржулгазы (4 арын).
Бут бөмбүүнүң талазы-биле улустар аразынын эш-хуу ужуражышкыны (4 арын).

ССРЭ-ниң профэвилелдериниң XI съезди

Июнь 12-де съездиниң төлээлери ССРЭ-ниң профессионал эвилелдериниң Уставына өскерилгелер дугайында айтырыгы чугаалажып көөрүн үргүлчүлөөн.

Эртенги хуралга геологоразведка ажылдарының ажылчынарының профэвилелин ТК-зының даргазы П. И. Шелахин бир дугаарында өсөлгөн. Сөөлгү үеңиз дугузунда бистинь чуртувустун амдыралынга болган кайгамчыктыг өскерилгелерин дугайында Устав төлөвилелин киирилде кезинде бузуредип көргүскөндүр. Устав төлөвилели Совет күрүнеиниң системазында, бистинь чуртувустун мурунда туруп турар улуг сирүүлгаларын күөсөлдөз дээш демиселге профессионал эвилелдериниң туружун тодаратып көргүскөн—деп ол чугаалаан.

Геологоразведка ажылдарының ажылчынарының профэвилелин структуралык чуртуктарынын дугайында саналдарын көөрүн сааладып турар чоруктары ВЦСПС-тинь адресинге ол шүгүмчүлөөн.

«Труд» солунунун кол редактору Б. С. Бурковтуң чугаалааны болза, релакция чылда ажылчы чоннарын 140 муң кире чагааларын ап турар. Номчукчуларын көдүрүп үндүрүп турар айтырыгы Устав өскерилгезиниң төлөвилелине көстүжүлгөнү алган дыкка хөй төлээлери саналдары-биле дүжүп турар. «Труд» солунь съездинге чөптүк шүгүмчүлөдди алганын минир херек.

ВЦСПС-тинь секретариаты солунче кичээтэй салбайн турарын оратор айткан. Бүдүрүлгелерге изиг дечкичени ап турар «Трудтун» парлан турар материалдары ВЦСПС-тинь аппаратында билдирбейн турар. Күш-ажылдык мурунакчы методтарының школаларынын дугайында эштер Бурковтуң болгаш Россиякийиниң чүүлүн солун парлаан. Ол чүүл калбак чүүлүнүшкүнү алган, ыналча-ка ВЦСПС-тинь ажылдакчылары элээн каш айлар эрсе-даа боттарының санал-бодалын илеретпээнер. Профэвилелдериниң Карел-Фин республика Чөвүлелин дугайында Н. П. Васильевтин айтканы болза,

профэвилел организаацияларының ролюн ажыл-агый-политиктиг сорулгаларын шинтирлеринде, социалисттик чарыштын, ажыл төлөвилерин организаациясында, ажылчы чоннарын материалдыг болгаш культурулуг чергелелдерин хандырамынга Устав төлөвилели шын тодараткан-дыр. Уставка кириер өскерилгелер болза, профэвилелдериниң боттарының ажылдарынын деннелин дыкка бедилеринге, ажылчынар болгаш албан-жаакчылар-биле харылааны бажыңнарына органы бээр. Профэвилел организаациянын өттөттары болгаш согулдаларын чорударының хуусааларын шынгы чарлап дынадыр чорук профэвилелин демократиязын чөрчүп-үрээр чоруктарга удур демиселди күженишкенин чорударынга жур-дузалыг.

Оон ынай эш Васильев көдөзө профэвилел ажылын дугайы чугаалаан. Школаларда, көдөзө пунктуларда, сельпода, помчулга бажыңнарында ажылдап турар профэвилел кижигүнери суур бүрүзүндө бар. Ындыг ажылдакчылар хөй эвес ыналча-даа эге организаациялар район төвүндө турар 7—8 профэвилелдеринде олар бактаап турарлар. Херек кырында оларын-биле кым-даа ажылдавын турар, олар чүггө чылда ийи-чингыс катал профэвилел хуралдарына бэрлп турарлар. Шоо-луг улуг эвес суурларга эвилелдер аразынын профбөлүктөрүн тургузарынын саналын оратор киирген.

ССРЭ-ниң Культура министри Г. Ф. Александровка өс берген. Ооң чугаалааны болза, совет профэвилелдериниң мурунда амгы үеде кандыг-кандыг улуг сорулгалар салдынып турары илеткелдерден болгаш саналдардан көсүдүр. Ол сорулгалар чүггө ажыл-агый айтырыгы эвес, харын совет нийтелиндинь культураны улам ынай көдүрериниң айтырыгы-дыр. Чамдык төлээлөр бүдүрүлгелерде, албан черлеринде, МТС-терде болгаш совхозтарда культура-чырыдышкы ажылдарын тургусканын чөптүк-биле шүгүмчүлөдди. Совет кижилеринь культурулуг өзүлдөзүн дугайында ССРЭ-ниң ажылчын агызының төлээлекчиле-

риниң ханы сагыш салышкыны маңа илеретинди.
Эш Александровтуң оон ынай айтканы болза, амгы үеде Культура министрствозунуң болгаш профэвилел организаацияларының ажылдакчыларының чугула сорулгаларынын бизнэзи болза, МТС-терин болгаш совхозтарын ажылчынары, инженер-техниктиг ажылдакчыларын болгаш техниктерин хандырамы болур. Куруккач чаа черлерин ажылдап киирип ап турар районнарже дыкка хөй санын кино туруштарын болгаш кинофильмдерин, политиктиг болгаш кедээ ажыл-агый литератураларын, сеткүүлдерин болгаш солуннары чоруткан, ол районнарды бүгү МТС-терин болгаш чурттагыч чөптүк черлерин кыска хуусаада электриждери дээш хемчеглерин ап турар.

Профэвилелдериниң Алтай край Чөвүлелин дугайында С. В. Мартынов өс алган.

Ооң демдегезин болза, Устав төлөвилелинде болгаш эш Попованы илеткелдинь профэвилел организаациянын массалар-биле эне-дириг болгаш сыйы харылаанын чугулазын чөптүк-биле айттып турар-дыр. Биске өскелер-даа ышкаш, ВЦСПС-тинь ажылдакчыларының база келбейн турарын чугаалаар херек. Сөөлгү 7 чылдың дугузунда Алтайга чангыс-даа килдис эргелекчизин көрбөз бис, мен ВЦСПС-тинь секретарынын дугайы чугаалавын тур мен. Ол эштерин та чүү чүве эрдирип турар чүве, азы Сибириниң кышкы соогу, азы Урал сыйының бедик дагыры, азы еске кандыг-бир чүве ийикте, билдирмес херек. А массалар-биле харылаа улуг уjurдузалыг болтай.

Профэвилелдериниң ажыл-чорудулгазын экижидеринге шимчедикчи күш болур шүгүмчүлөдди болгаш бот-шүгүмчүлөдди улам-на бедик чада көдүрериниң эргежок чугулазын дугайында айтырыгы Устав төлөвилелине кончуг шын кирген. ВЦСПС-тинь пленумнарына шүгүмчүлө болгаш бот-шүгүмчүлө болбайн турар деп чугаалап ол-бас, болуп турар, ыналча-даа ооң деңгелин чөптөс.

Профэвилелдериниң Уставына чамдык өскерилгелерин чогур өйүндө киириер Сталин оластын профэвилелдериниң Чөвүлелин дугайында Е. Д. Сорока демдегезин. Массалар-биле организаакчы болгаш кижичилкиг ажылдарга кандыг бай дуржулгаларын профэвилелдериниң мөөңгө алганын чижээтге Донбассы ол көргүскөн. Ам областа профэвилелдериниң кижигүнериниң саны миллион ажыг болуп турар, оларын 330 муң профэвилелдериниң активтери болур. Профэвилел ажылдарының дуржулганын солчурунуң сригизациязынын дугайында, кыш-ажылдык мурунакчы методтарын калба-биле илеткелдерин дугайында Уставтын чүүлүнүң чугулазын оратор демдегезин.

Профэвилел организаацияларынын ажылынга эвээш дуза көргүзүп турар Украинаның профэвилелдериниң Чөвүлелин эш Сорока шүгүмчүлөөн.

Профессионал эвилелдериниң Уставына өскерилгелер дугайында илеткелдинь талазы-биле санал берипкиниң ош ышкаш транспорт болгаш азы машина тудушкунуң ажылчынарының профэвилелин ТК-зының даргазы Т. В. Еремеев болгаш Казанын Ленин аттыг заводунуң завком даргазы М. Г. Гауалина-Уразова олар чүве чугаалааннар.

Эртенги хуралга совет профэвилелдеринге байыр чедирип чүве чугаалааннар болза: Цейлунуң профэвилелдер федерациязынын чингине чөвүлелин кижигүнер Амбалаванар Вадьялинган, Индияның профэвилелдериниң каттышка конгресиниң төлээлекчизин Старикантан Наир, Мексиканын ажылчынарының болгаш тараачынарынын бөгү-нитти эвилелин секретары Гарсиа Морено.

Июнь 12-деги кезээки хуралга профессионал эвилелдериниң Уставына өскерилгелер дугайында илеткелдинь талазы-биле санал берипкини доозулган.

Ооң соонда ВЦСПС-тинь секретары Н. В. Попова допчу хары берген. (СЭТА).

БИСТИНЬ ОБЛАСТА

Бедик дүжүт дээш демисел

Ленин аттыг колхозтун ишчилери 1953 көдөз ажыл-агый чылында багай эвес дүжүттү өстүрүп, ажаап алганын. Ажылда чедипкининери бажыңдавышаан, бо чылын оон-даа бедик көргүзүлгөнери болурун социалисттик чарыжында айткан. Тарап культуруларын 9 ажил хүннеринде доозар дээш хүлээлгезин 2 хонук бурунгаар эки шынарлыг чажып, планын мракта ажыр тараан.

Бай-Хаактын машина-трактор станциязының механизаторлары биле колхозчу тарааачыларынын чангыс эп-сеткидиг күш-ажылынын түңгөлинде 570 гектар (ооң иштинде 524 га) тараа агротехникти негелделер эзууга таратынган. Колхоз ногаа культуруларын бааа чогуур өйүндө олурткан.

Чакы хову ажылын чедипкиниң дооскан чорук элеккиндиг дүжүт өстүрүп алырынга ажылдык чүггө эгези болурун колхозчу ишчилер медресин билгеш, амгы кол кичээтэйни тараанын чайгы ажаалдазынча угландырып турар. Дүргөндө үндүргөн 11 километр, Межегейиниң Алактан нийтизи-биле 5 километр ийи-мындыг 3 сугат бугаларын июнь эггезинде кытып дооскаш, баштайгы сугтарында ээлчээк чедипкиниң чорудуп турар.

Тарааның үнүжү амгы үеде 15—20 сантиметр четкен. Колхозчулар кызылтансы гектар бүрүзүндө 20—25 центнер, суладан 17—20 центнер дүжүт алырын социалисттик чарыжында хүлээген. Ол сорулганын эрестиг күөсетинген турарынга чинзинин болбас.

Дүк кыргылдазы

Улуг-Хем районда Маленков аттыг колхоз хоюнун кыргылдазын орайтап эгелзэн болза-даа, ажылдык темпиз багай эвес чоруп турар. Ында 16 херээженнер хүн сапында-ла 200 кире хойнук дүгүн эки шынарлыг ажаап ап турар. Колхоз күрүнеге кириер дүгүн бүрүн дужааган, курдады эки ажааган дүктөрүн белеткел черинде мөөңгө берип турар. Кыргытынан коьдан хойларны бөлүктөр айымы-биле чайлагларже чорудуп турар.

Ногааларны чип эгелзэн

Ногаа культуруларын эрте быжырап чылыткылыг черин Би-Хем районда «Тийлегге» колхоз 1953 чылда тудуп алган. Ону чөптөсөлөп кыргырынга ногаа бригадызынч билдирген эш А. Дулесова хөй күштү үндүргөн. Бригаданын кижигүнери эштер И. Витнер, А. Грекова олар аңаа ногаа культуруларын өстүрүп үндүрериниң аргаларын кичээтэйли-биле өөренип алганын. Оларга улуг дузаламчыны агроном эш Е. Горбенко чедирген.

Ногааны олуртуп тарыыр черге кылыны 40 сантиметр өдөкти төкөш, ооң кырынга суперфосфат болгаш күш эдэ-биле чөптөсөлөк доуракты урган. Ол чери чымырды-биле шой суугуну кылган болгаш ногааларын сугтарына тускай дооскарларын белеткел тургускай.

Бо чылдың март 28-те ортумак быжымчал нежинский деп сортуг огуретчи тарып олурткан. Чылыткылыг черин чылын үргүлчү-ле 18—28 градуска тургускан. Огуретчинь

Чылгычы Куулар Бегзилдей

Куулар Бегзилдей болза, Чөөн-Хемчик районунь «Октябрь 30 чылы» колхозунуң чеди чыл дугузунда ажылдап келген хоочун чылгычызы. Чылгыч кадарары нарын ажыл, ыналча-даа дуржулга бар турда, ажалга сонуугал турда, ажылдын бергезин ышдап эрттирип, чылганы чып бүрдө чидирг чокка ажаап ап болур. Ол дугайында мурунакчы чылгычыларын, оларын аразында мээң дуржулгам бадыткап турар—деп, эш Бегзилдей чугаалап турар.

Ол ылап-ла шын. Эш Бегзилдей өжылдык эки түңгөли көргүзүп, колхозтун баштаар чериниң даалганын үлгелерин күөсөлдөп келген. 1953 чылда бөгү төрөн 22 белерден 22 кулунарын чидирг чокка алган. Амгы үеде бөгү кулунары эки тургуп турар. Мурунда чылдарда чылгыч мал тус-тус кадарчыларга доктаамал быжыглатынмаан турган. Ындыг байдал малчынарының ажалга харысалганын куудалыны, база оларын ажылын түңгөли шын

Тес-Хем районунь Калинин аттыг колхозунда

Тараанын сугтарылгазынче Тес-Хемде Калинин аттыг көдөз ажыл-агый артелиниң Ужарлыг-Хем, Сайгын, Чолураалыг шөлдериңде тарааларын 21 колхозчулар сугтарып турар.

Тараа сугтарыкчылары чокта чаа эгелзэн-даа болза, 200 гектар ажыг тарааны эки шынарлыг сугтарган. Сугтарыкчылар буга суун шын ажылгаар сорулга-биле дүн-хүнде ийи ээлчег-биле ажылдап турарлар.

Сугтарыкчылардан Чылбак, Хая олар эки шынарлыг ажылдап, ажыл нормаларын ажыр күөсөлдөп, ам оларга быжыглаан тарааларын бирги сугтарылгазын доосканнар.

Нийтиниң мал ажылынга быжыг чөм сууну тургузарда сизген кезилдезинге ыяк кылдыр белеткенери чугула деп чүвени Тес-Хем районда Калинин аттыг колхозтун ажыл-ишчилери эки билип турар.

Колхозтун сизген кезер 10, бөлөр 6 машиналарын септеп дооскан. Ол ышкаш сизген кезилдезиниң үрмек херекселдериниң септелгезин доозуп турар. Септекчилер 30 чыркааштарын, 7 точууларын, 33 хол кадырларын, 9 айырларын, 50 хол кадырларынның сывын кылган. Септелге ажылынга кырган колхозчу эш Кочуга идеякелди, киржиң, 50 хол кадырларынның сывын кылган болгаш 33 хол кадырларын сылтап дооскан.

Мурунакчы тудуг бригадазы

Чөөн-Хемчик районунь Калинин аттыг колхозунуң тудуг бригадазы (бригадир эш Д. Седен) мурунакчы ажылдап турар. Бригада бо чылын чурталганын 19 бажыңнарын тудар планын. Ам 20 бажыңнарын ханазын тудуп дооскан. Чаа тудуп турар тараа дээрбин удава ажылдап киириер. Бригаданың 1951 чылдан бээр туткан бажыңнары 80 ажып турар. Эске-даа бөгү тудулар чедипкиниң чоруп келген.

Соңгу Кавказтың кадыкшылга черлеринде

Мурнуу-чүктүгү хоорайлары боттарыны чаксы каасталганын таланы-биле кайгамчыктык чараш. Олар каас-чараш ногаан үнүштер-биле бүргетинген. Пирамидалдык теректер чарышкак чүве дег өрү узуп үнгөн, күчүлүг каштаннар боттарының салбакталчак буюдуктарын чадылкан, борбак хевирлик ациялар чараш апарган. Агаар сергедип турар аромат-биле сугартынган. Клуб-балар хевис ышкаш чайыннанчак чектер-биле шытынган.

Соңгу Кавказтың чурумалдык чараш булуңунда даглар аразында Кавказтың минералдык сугларының курорт хоорайлары—Кисловодск, Пятигорск, Ессентуки болгаш Железноводск калбара берген чыдар. Элибашында минералдык суглар, климаттың бедик аржаанын ботшынарлары, байлактың үнүштер—ында бо бүгү чүүлдер ажалчы чоңарың кадык камгалалының херээнге тургустунган.

риб ажитынган, а ам шахтёрларның чаа кадыкшылга черинин тудуу чоруп турар. Бо чылын хоораидан элзэн каш километр ырак черде минералдык сугуң «Ессентуки № 17» деп чаа күчүлүг үнер дөзү тыналган. Мооң-биле холоаштыр чаа санаторийлерин тудуунуң болгаш ажалдап турарларың калбарының төлөвилелин кылып турар.

Соңгу Кавказта чайгы курорт сезонунуң дүлүк үези. Санаторийлер даштаныкчыларың хүлээп алыры-биле улуг белеткели чоруткан. Кадыкшылга черлеринин корпустары септетинген, эмнеге албан черлерин алгынган, курорт парктарын чурумчуткан, культура-амыдырал хандырылганың болгаш нинти чеменингениң буюдууларын немей ажиткан. Кавказка путёвка чок даштаныры-биле кээп турар кижилерге гостиначалары, столоваларың болгаш рестороңарың эки дерип тургускан.

ка павильону, таныш шөлдери тургустунган.

Эрткен чылын хоорайның кадымында калбак улуг хөл тургустунган, мында эштир болгаш хемелээр станция бар. Чаа суг бассейнинге чедир чаа асфальтылаан магистраль-орукту кылган. Бо чылын хөлүң эринде эштиринге эптик черлерин тургускан, муң-муң ыштарны олурткан, чектерин тараан, рестороңарың болгаш даштаныр павильоңарың туккан.

Кавказка келген кижжи бүрүзү Пятигорскке баарың бодунуң хүлээп-гези кылдыр санап турар. Бо хоорай болза, улуг орус шүлүкчү Михаил Юрьевич Лермонтовтуң ады-биле холбашкан. Ол манаа бодунуң өлүм чок чогаалдарын тургускан, аманча ооң аас-кежиктиң амыдыралы үзүлгөн.

Пятигорскке М. Ю. Лермонтовтуң бажың-музейи тургустунган. Кавказка чогаалчының амыдыралың дугайында эң солун материалдарында чыгынган. Муң-муң ажалчы чоңнар документтерин улуг кичээлге-биле көрүп, Лермонтовтуң дуэли болган черге үр доктаап турарлар.

Совет күрүне курорт тудуунга канчаар-даа аажок хөй акша-хөреңгини салып турар. Кавказтың минералдык сугларыңа үндөзүлгөн, бир чус ажал санаторийлер тургустунган. Чурттуң бүгү кыдыларыңдан эң аянз-бүрү эртемнерлик болгаш хар-назылыг кижилер кээп, боттарының кадыкшылын сегидип, күштерин немей ап турарлар. Эрткен чылын Соңгу Кавказтың санаторийлеринге ийн чус бежен ажал муң кижжи даштанган.

Соңгу Кавказтың хоорай курорттарыңа экскурсияга чоруптаалы, Кисловодск бо-ла көстүп келир. Эрткен чылда Кисловодскның үндөзүлгөнүнден бээр 150 чылы болган. Амгы «Шивэ» деп санаторийнин турар черинге 150 чылдык мурунда баштайгы шивэни туткан турган. Ону үндөзүлгөнүн соонда 10 чыл болганда манаа турган генерал-губернатор тус черин минералдык сугларын ажаллап дугайында хаанга мынча деп бижээ: «Ажал сугларын чанымда ийн бажыңнар туттунган ыңды болза-даа оларны ажаллаары таарымча чок, ол хире багай... Ванналар тамы түвүнде чыдар, ычанганш оларны ажаллаарың күзүн кижилер үндүр сордурарыңдан он артык коргуп турар». Александр I Хаан курортту... «хөгжүдүргенге» күрүңнүн сан-хөвүзүңден чыл бүрүде бир муң дөрт чус рубльди чарыдаар деп дужааган...

Пятигорск курорт байлактыг аянз-бүрү минералдык суглары-биле улам улуг ужуң-дузаны тып турар. Сөөлгү үш чылдык дургузунда ону чаагайдылп турарыңа 10 миллион хире рубль чарыдалгынган. Мында № 16 өрүмүзэр скважинаны ажаллап кирген, ол хөй сангың хөмүрүң ажал күрүзүң сугну берип турар. Чоокта чаа ванналарың үш бажыңнарын чаартып кылган, бальнеолоттуг институту тудуу турар.

Кавказтың минералдык сугларында чаа-чаа кайгамчыктыг кадыкшылга черлери ажаллап кирип турар. Чоокта чаа Кисловодскның курорт паркының мурун-чөөн талазында «Кисловодск 2» деп санаторийнин тудуу доозулган. Чоокку үеде ол санаторий баштайгы даштаныкчыларын хүлээп алыр.

Пятигорскның районунга чаа элзэн каш санаторийлерин тудуун төлөвилеп турар. ССРЭ-нин Көлдөз ажал-агыг министрствозунуң пионер лагеринин тудуунуң төлөвилели дооступ турар, ол лагер Лермонтовтуң дуэли болган черинин соңу-барың талазында эним иштинге турар. Ол ийн казт беш корпустарлыг болур. Ооң чанынга Орджоникидзе демир орук Эргелелинин урулгар санаторийнин тудуун планнап турар. Ставрополь крайның Сталин аттыг колхозунуң санаторийнин тудуунуң төлөвилелин чогаалдып турар. Бо болза, ССРЭ-де баштайгы колхозчу санаторий болур.

Пятигорсктен ырак эвес черде Ессентуки болгаш Железноводск курорттары бар. Мында эң үнелиг минералдык сугларың үндөзүлгөн он-он санаторийлер ажалдап турар.

Совет эрге-чагырга кадык камгалалыңа ажалчы чоңарың даштаныкшылга чогуур байдалдарын тургузарыңа акша-хөреңгини харнаманмай турар. Кисловодск бодунуң эң үнелиг минералдык суглары-биле кадык чурттуң эң чугула улусчу кадыкшылга черлеринин бирээзи болуп хуулган. Ам Кисловодскиде 44 санаторийлер бар. Чүглө чыгыс эрткен чылда безин оларның ажаллазыңа болгаш капитал тудуунга 220 миллион рубль чарыдалгынган.

Курорт-хоорай чыл келген тудумна чаагайып, чараш апар чыдар. Сөөлгү үениң дургузунда мында 220 муң ажал дөрбөлчү метр оруктар болгаш тротуарлар асфальтталгынган, 180 муң шимелде ыштарын болгаш чартык миллион хире чадаң ыштарын олурткан.

Хүн бүрүде Кавказтан поездлик хүнге тодукан, сергек, амыдыралчы өөрүшкүлүг муң-муң совет кижилерин чурттуң аянз-бүрү булуңунарыңа алгаш чоруп турар. Олар боттарының төрөөн Коммунист партиязыңа болгаш Совет чазанга өөрүп четирени-биле боттарының хостуг чогаалкчы күш-ажылыңа эдп кээп турарлар.

Май бирини байырлалың буюдуңда Железноводскке урулгарың Н. К. Крупская аттыг чаа санаторий ажитынган. Оон архитектура-лыг хевирлээшкениңе бажың херекселдери, эт-херекселди, дерилгени, медицина аппаратулары санып алырыңа хөй акша-хөреңги чарыдалгынган. Майның эгезинде манаа даштаныр-биле омак-хөлүгү урулгарың баштайгы бөлүк чедип келген. Оларның даштанылганыңа болгаш кадыкшылын бажыңарыңа буюу-ле чүүлдер мында тургустунган.

Хоорайның төвүнде Нарзан галезыңы шөйдүңгөн. Оон ырак эвес черде турар. «Кавминвод» деп завод миллион-миллон шил наразаны бистиди дегем Төрөөн чуртубустан бүгү булуңунарыңа чорудуп турар.

Курорт-хоорайларын долгандыр байлактыг садтар болгаш виноградниктар чаптылган. Он-он километр черлерде ногаа-бахча плантациялары чаптылган. Даг шынааларында, кайгамчык оларларда колхозтуң өөр малын оларладып турар.

Ийн чыл мурунда Ессентукиде күш-ажыл курлавырларың школаларының өөреникчилеринин санаторийлеринин күүселдезин организастаар

СЭКП-нин Сүт-Хөл райкомунда бо чылдык эгезинде болган пленумунда районда салды ажалың дугайын чугаалашкыч, четтестерин айтып-шаан, моон соңгаарың сорулгалар талазы-биле тодаргай доктаалды хүлээп алган. Шинтир үндүрери ажалдык боттанганы ол эвес деп чүве билдинтир, хамык ужуң күүселдени организастаары, боттуг удуртулга херек.

Нити ажал-агыгның болгаш колхоз буюдуулуңунин бүгү адырларың бараның чорунуң өзүлдезинге үндөзүлгөн, колхозчуларың материалдык чаагай чоруу чагылыш чокка өзүп турар. Эрткен чылын артельдик кежигүнери күш-хүнүңүң бүрүзүң үш килограмм тарааны, сес килограмм картофельди, ногаалары болгаш 20 рубльдерин алган. Чылда 612 күш-хүнүң ажалдаан сааның Надежда Белявской 12240 рубльди, ийн тонна чыгың тарааны болгаш 3,5 тонна чыгың картофельди алган. Хөй-хөй ө-бүлелериниң бирээзи-ле натура төлөвирин санавакка безин 25—30 муң рубльди ажалдап алган.

Партия райкомунуң бюрору, партияның эге организастаары пленумунуң доктаалында айткан хемчеглеринин күүселдезин бүдүн дөрт-беш айларын дургузунда хыял көрбөз. Ынчаарга райпода, магазинерде байдал мурункудан улам баксырал, хереклекчилеринин талазында негелделер көвүдзөн, кадрлар-биле ажал ала-чаагаар агымда шилчитинген.

Совет садыгын улам ийн хөгжүдөр хемчеглер дугайында СЭКП Төп Комитетинин болгаш ССР Эвилелиниң Министрлер Чөвүлелинин доктаалы Сүт-Хөл райпода четтес боттандыр турарын үстүнде фактылар херечилеп турар. Бо дугайында дарый хемчеглерин алыры, үндүргөн шинтирнин күүседери негетинип турар.

Сүт-Хөл райкомунуң бюрору, партияның эге организастаары пленумунуң доктаалында айткан хемчеглеринин күүселдезин бүдүн дөрт-беш айларын дургузунда хыял көрбөз. Ынчаарга райпода, магазинерде байдал мурункудан улам баксырал, хереклекчилеринин талазында негелделер көвүдзөн, кадрлар-биле ажал ала-чаагаар агымда шилчитинген.

Чугула ажалдык үезинде Жданов аттыг колхозта магазин бүдүн чартык айның иштинде шоочалыг туруп келген. Сөөлгү үеде ачаа кандыг-даа билги, дуржулга чок Чымбаны кирген, ооң ажалдап билбениңе холбашкан хомудаларың колхозчулар хөйү-биле кирип турар аларган. Ол ышкаш кандыг-даа септелге кылдырмаан шаараш магазинге ажалдап кыштааш, арбан Хажыкпайга райпо кандыг-даа дуза көрүспөз. Ону ажалдан үндүргөш, ооң орунунга билдирмес Бора деп кижини кирген, ол кижжи баштайгы хүнден эгелен 20 хонукту арагалааш, сөөлүнде магазинин бүгү барааны-биле өртөндүргөн болгай.

Калинин аттыг колхозта магазинини ишти хирлиг, мында дегеп каан бараанының кырында хамык доврак синиңкениңден өңү ылашпас,— шуптузу-ла «куу» көстүр, алдыры алгаш силпигтерге өзүлүг өңү ам илереп келир. Шах ыңдыг байдал өске-даа магазинерде бар, чамдык черлерде аш-чемни үлетпүр барааны-нарыңа холуштур салып алган-даа салдылап тургулаар.

Моон кол чылдагаанч удуртулганың, кошканында. Райпо баштаар черинин даргазы эш Машуков, Садык кылдызың эргелекчи эш Казычак олар чоңунуң чөптүг мөгелдени херекке албайн турар. Чамдык магазинерде хомудал-санал бижир дептерлер чок, ол ышкаш бараанынын магазинерге хуваарын шын эвес тургузуп, ажалдык шагын ам-даа чурумчутпаан.

Тудуг планын июльде күүседир дээш

Колхозчуларын сууржулар ажалдарын улуг ужуң-дузалымын Бай-Тайга районунуң Сталин аттыг, Молото аттыг колхозтары ханызы-биле билди, партия кежигүнеринин болгаш бүгү колхозчуларың нинти хураалдарыңа тудуг ажалын кыска хуусаада доозары-биле июль, июль айларын тудугун шалпың айлары болдулар деп райоңга чарлааннар. Ол инициативаны СЭКП райкому деткивишаан, бүгү колхозтары ту-

ра-амыдыралдык — 5, мал кажаларың—10 тудугларын дооскан. Райондуң колхозтары тудуг планын эки шынарлыг ажал күүседир дээш тудугда күш-ажылдык организасташкынын шын тургузарыңа болгаш тырттар күшту база колхозтарда бүгү-ле курлавырларың чөп ажаллаарыңа угланган шинтирлик хемчеглерин ап турарлар.

„РАССВЕТ“ КОЛХОЗ

Чайгы кааң хүн турган. Могилев областың Кировский районунуң «Рассвет» колхозунче чаа Кыдаттан аалчылар чоруп орган. Район төвүнүң чанынга машина доора орукче ээпкен. Оруктуң ол-бо талазында колхозтуң шөлү калбарып чоруткан, чечектелген лән хүрелгир ак-көк чалгыттылаштыр шөйлү берген турган. Мурунда колхозтуң электри станциясы, суг мөңөзүң улуг суургазы болгаш өске-даа тудуглары көстүп келген.

Күзөңгич аалчылар келиринин дугайында медээ машиналарын мурунапкан. «Рассвет» артельдин кежигүнери болгаш оларның урулгары Кыдаттан өнүктерин уткуур дээш үнүп келген.

Эрткен чылын инек бүрүзүңе 20 центнер бөдүүн чөмөрүн, 50 центнер чыгың шыктыг чөмөрүн болгаш 80 центнер концентраттарын белеткээн. Артель силос белеткелинче улуг кичээлгеини салып турар. Ону белеткээринге колхозчулар вик-сула холдукаазыны, клаустаны, морковду, мал хими секланы болгаш ногаа ажалыңдан үнүп калыр артыңчыларын хереклеп турар. Мал чөмөрүн бөлөкчө картофель хөй черин ээлеп турар.

—Биске шуут чедип келдиң бе, азы алачы болуп келдиң бе, Кирилл Прокофьевич?—деп колхозчулар айтырып турган.

—Шуут.

—Ынчаарга, даштаныр ышкажың?

—Чок, ажалдаар.

—Оо, ыңчаарга, сени бистиди артельдин даргазыңа—деп ооң сууруңуң чурттакчылары чыгыс үн-бөлө меделгээнер.

Ол саналды артель кежигүнеринин нинти хуралыңа хүлээп албашаан, ол бедик идегелди К. П. Орловский мөгөйи харылаан.

Колхозтуң чаа даргазы бодунуң ажалың баштайгы хүннеринде-ле иштинин ажал-агыгын хөгжүдериң перспективтиг планын ажалдап кылыр саналды үндүргөн. Чамдык кижилер ыңчаарга ыңды планның эргелек чугулазыңа буюревейиң турган. Бөгүн чүңү кылгыры безин билдирмейн турунда перспективалар дугайында канчыл чугаа турар боор дүңгүр турган. Ынчалза-даа дарга ол чигиниңиникин чок кылып, планыңды күжүңге болгаш боттуңга быжыг буюрел-биле кижилерин өртүп, ажал-агыгын дүргөн көдүрүлүшкүнү чедип алыр изиг чүткүлдү кижилерин чүрөктеринге кывысқан.

Артель ажал-агыгын өске-даа адырларында биче эвес чедиршиңер бар. Колхоз эрткен чылын мурунакчы агротехниканы ажаллап тургаш, 500 гектар шөлдуң га бүрүзүңден 6,2 центнер лән волокназы болгаш 4 центнер лән үрезиниң өстүрүп үндүргөн. Лән ажалыңда орулгалар 6 миллион ажал рубль болган. Сөөлгү үш чылдарда тарылга шөлүн калбартып, ооң дүжүттүүн белдирип тургаш, картофель өстүрүп алырың 43 муң центнер, ногааларың—17 муң центнер кылдыр көвүлдөткөн.

«Рассвет» көдөз ажал-агыг артели бедик хөгжүлдөй улуг ажалдык болуп турар. Мында бүгү-ле чүве карактарын өртүп, бодалды отуруп, өөредип турар. Ол колхозтуң чедиршиңерин БССР-ден лашкаарда арак черлерге суралгыч.

Артельдин төвү—Мышкович көдөз суур көстүп келир. Ооң калбак кудумчуларың дургаар шифер кришалыг, дески олуртулга чуртталга бажыңары. Оларның хөйү чаа туттунулаан. Оларже электериң улазыңары шөйлүп киргилзэн. Артельди баштаар чери чаа, дегем, тууй-бу бажыңда. Оон дужунда—колхозтуң культура бажыңы. Ырак эвесте ортумак школаны ийн казт бажыңы бедип үнгөн. Кайнаар-даа көөрге, ажалдап билер, сагыш салыңгыр ээлер ажалдап турар дугайын чугаалап турар.

Мөңгөде ажаллары-биле 5428 гектар чери колхозта быжылган. Рассветчилер сагыш салыңгыр ээлер болуп, боттарыңды черин буюдуңчулук кылдыр ажаллап турарлар. 1949 чылда 100 гектар тарылга, шынаа болгаш олар чер бүрүзүңден орулга 41 муң болуп турган болза, 1953 чылда ол орулга 220 муң болган. Колхозтуң нинти акша орулгазы эрткен чылын он миллион рубль ашкан. Ол болза, 1952 чылдың орулгазыңдан ийн катап хөй болуп турар. Барааның продукция буюдуруң үндүрери чыл келир тудумна көвүдөп турар. Чижээ, 1953 чылда күрүңге дужаалгаларың планын хуусаа бетинде күөстөкөш, артель рынокка 2 муң центнер ногааларың, 700 центнер чыгың чимистерин, 737 центнер эйти болгаш чагың, 83 центнер мал саржаан, 2 муң центнер сүттү, 40 муң ажал чурганарың салып сайгарган.

Партия эге организастаазы болгаш колхоз баштаар чери кижилерин сагыш салыңгыр кижизидип, көдөз ажал-агыг буюдуулуңунин мастерлерин болуп алырда колхозчуларга дузалал турар. Ол колхозтуң сүт-бараан фермазында беш ажал чылдарда ажалдап турар суралгыч сааның Ева Шербициниң ады Белоруссияда делгерейиң-биле билдинтир. Ол бодунуң ажалдап киргениниң амдык чылында-ла бодунга быжылгатынган инектеринин бирээзинден-не 5,207 литр сүттү сагган, а эрткен чылын инек бүрүзүңден ооң сагган сүдү 6 муң чыгың литр четкен.

Мөңгөде ажаллары-биле 5428 гектар чери колхозта быжылган. Рассветчилер сагыш салыңгыр ээлер болуп, боттарыңды черин буюдуңчулук кылдыр ажаллап турарлар. 1949 чылда 100 гектар тарылга, шынаа болгаш олар чер бүрүзүңден орулга 41 муң болуп турган болза, 1953 чылда ол орулга 220 муң болган. Колхозтуң нинти акша орулгазы эрткен чылын он миллион рубль ашкан. Ол болза, 1952 чылдың орулгазыңдан ийн катап хөй болуп турар. Барааның продукция буюдуруң үндүрери чыл келир тудумна көвүдөп турар. Чижээ, 1953 чылда күрүңге дужаалгаларың планын хуусаа бетинде күөстөкөш, артель рынокка 2 муң центнер ногааларың, 700 центнер чыгың чимистерин, 737 центнер эйти болгаш чагың, 83 центнер мал саржаан, 2 муң центнер сүттү, 40 муң ажал чурганарың салып сайгарган.

Ылангың иштинин мал ажылы эки өзүп турар. Бедик продукт бээр малдык буюру-биле рассветчилер 1944 чылда «Караваяво» деп үрелде совхозундан кострома уксаалыг 62 бызааларың салдып алган. Бызаларың чыгыс-аай хевир-биле кылдырыңа кажаларга ажаап тургускан. Үрелиг мал фермазыңын үндөзүн ийнчаар салдыңган. Оон аңгыда мыйыстыг бода малдык саны үзүктөл чокка өзүп турган. Ам 100 гектар шынаа болгаш олар черге 23 мыйыстыг бода мал оң иштинде 10 саар инектер онаажып турар.

Биче эвес чедиршиңерни чедип алган бис. Ынчалза-даа бистиди көргүзүлгөвизин ыңды кызыгар болуп болур бе? Чок деп бодат тур мен. Нинтинин ажал-агыгын улам ийн хөгжүдериңиз кызыгар чок аргалары бисте бар.

Нинти ажал-агыгның болгаш колхоз буюдуулуңунин бүгү адырларың бараның чорунуң өзүлдезинге үндөзүлгөн, колхозчуларың материалдык чаагай чоруу чагылыш чокка өзүп турар. Эрткен чылын артельдик кежигүнери күш-хүнүңүң бүрүзүң үш килограмм тарааны, сес килограмм картофельди, ногаалары болгаш 20 рубльдерин алган. Чылда 612 күш-хүнүң ажалдаан сааның Надежда Белявской 12240 рубльди, ийн тонна чыгың тарааны болгаш 3,5 тонна чыгың картофельди алган. Хөй-хөй ө-бүлелериниң бирээзи-ле натура төлөвирин санавакка безин 25—30 муң рубльди ажалдап алган.

Мал ажылыңды фермалары колхозка хөй орулгаларың берип турар. Мал ажылыңдан орулга 1950 чылда 800 муң рубль турган болза, 1953 чылда 3,285 муң рубль болган. Мыйыстыг бода малдан орулга 1.600 муң рубль, хаван фермазыңдан—1,5 миллион чыгың болган.

Биче эвес чедиршиңерни чедип алган бис. Ынчалза-даа бистиди көргүзүлгөвизин ыңды кызыгар болуп болур бе? Чок деп бодат тур мен. Нинтинин ажал-агыгын улам ийн хөгжүдериңиз кызыгар чок аргалары бисте бар.

Ол мурунакчы ажал-агыгның удуртулганында көдөз ажал-агыг эртемдеринин үндөзүнүн билди, дуржулгалыг удурткучу, Совет Эвилелиниң Маадры Киррил Прокофьевич Орловский ажалдап турар. Артельге ол анаа эвес үеде келген. Фашист дээрбечилерден Белорусияның хосталганынын соонда артельдин бүгү ажал-агыгын кудулап бадмышкыга турган. Үрезид болгаш мал-даа чок, көдөз суур ээизиргей көстүр турган. Тараачын ховуже үнүп келирге чүрөк саргыры турган: кайнаар-даа көөрге, чадаң болгаш бок үнүштер. Аар балылаңаш экирзэн соонда К. П. Ор-

Мал ажылыңды фермалары колхозка хөй орулгаларың берип турар. Мал ажылыңдан орулга 1950 чылда 800 муң рубль турган болза, 1953 чылда 3,285 муң рубль болган. Мыйыстыг бода малдан орулга 1.600 муң рубль, хаван фермазыңдан—1,5 миллион чыгың болган.

—Ырак бе, Кирилл Прокофьевич? «Караваяво» совхозче бе?

—Чок, оон чок, Могилев районунуң «Коминтерн» колхозунче. Мында гектар бүрүзүңден 25 центнер тараа ап турары оон эвес-ле болгай. Бистиди сорулгавыс ол хире дүжүттү чедип алыры болур.

—Өөренип чоруур ышкажың бис! —Өөренип. Бистен өөренип турар, бис база өөренип бис.

Партияның айткан оруу-биле рассветчилер буюрелди, шыңгымы басымы-биле чоруп оларлар.

Г. Я. ЮМУЖАП.

Малдың продуктулуун белдиринин шинтирлик чүүлү мал чөмөрүн быжыг суурун тургусканы болган. Мал чөмөрүн буюдуринге механизаторлар улуг рольду. Олар тракторларың болгаш механизмерниң дузазы-биле бир чылда малгаштаган 400 гектар черин ажаллап кирген. Ол шөлдерде ам сырый, шыктык олттар ногаарарың турар, ногаа культураларың бедик дүжүдүүн база өстүрүп турар.

В. КУДРЯВЦЕВ, Я. ТАРАСОВ.

БССР, Могилев область, Кировский район.

Дүк дужаарының планын дүргөн күүседир

Улуг-Хем районунуң колхозтары күрүңге дүк дужаалдазың чорууду турар. Ленин аттыг, Киров аттыг, «Партияның XIX съездин» колхозтар дүк дужаар талазы-биле районун өске колхозтарыңдан эң дээрэ ажалдап турар.

Ындың-даа болза, районда дүк дужаалдазың темпиз оожум. «Күш-ажылдык хостуу» колхоз күрүңге дүк дужаарының планын июнь 8-ке чедип чүглө 25,8 хуу, Калинин аттыг колхоз—13,4 хуу, Сталин аттыг колхоз—13,3 хуу күү-

сеткен. Бо колхозтарда хөй дүгүнүң кыргыдазы болгаш дүк дужаалдазы хожудал турарын айтыр хирек. Ам кол негелде болза, күрүңге дүк дужаалдазының планын чоокку хүвнерин иштинде күүседери болур.

Т. ХОВАЛЫГ.

Мал ажылын хөгжүдери—совхозтарның чугула сорулгазы

Мал ажылын хөгжүдери чуртка эң чугула амдыралчы ужурудузалагы болур болгаш ам үеде партия биле күрүениң көдээ ажил-агыйда эи-не сонгаарлаптыр болбас сорулгазы деп СЭКП ТҮ-ның сентябрь Пленуму айтып турар. Совхозтарга мал ажылын көдүрери—чонга элбекшилдиг аш-ченин, чик болгаш аш-чөм үлөттүрүңгө чыг-эти тургузар талазы-биле улуг ужурудузалагы.

Совхоз бүдүрүлгезиниң ажил-ишчилери Коммунистг партиянык болгаш Совет чактагы төөгүдүг шийтпирлерин боттандырышсаан, мал ажылын талазы-биле эвээш эвээш ажыларны чедип ап турар. Бо чылын совхозтарның малы кыштаглаашкыны мурунда чылдарга бодаларга эки эрттирген. Малдың хорап өдүрү кудулаан. «Барлык», «УТКА-ның 25 чылы» совхозтарның малы кыштаглаашкыны эки деңгелде эрттирген. Од совхозтар кыштаглаашкына эки белекенин, мал чемнерин кыштаглаарга чедирип, малдың кажжаалары чогуур өйүдө септеп алган. Кышкы оदारларны шын ажыглаан болгаш бар мал чемнерин камналгалыг чарыдааны-биле кады кадыт болгаш концентраттыг чемнери малга ылбырады хайындашып бээрин чорудуп турган. Ол шыкша мал чемнерин, оң кажжазын болгаш өске-даа чүүлдерин малдың төрүүнү үезинде эки белектен. Мал ажылын тускай эртемнигери малчынарга улуг дузаны чедирген. «УТКА-ның 25 чылы» совхозта малдың чаш төлүн камгалап ап турар хойжулар Эвен-оол, Балажык болгаш өскелер-даа бар.

Күрүңгө эки шынарлыг эт ду жааладынык бири кварталда планын «УТКА-ның 25 чылы», «Барлык» совхозтар ажыр күөсеткен. Од совхозтар бо чылын төрүтүнген малдын чаш төлүн бүрүн камгалап алган. Малдың баш санын өстүрер, оң продуктулуун бедидер талазы-биле «Өөк» совхоз (директору эш Сметанин) денди четпес ажалдап турар. Од совхозтуң малдары кыштаглаашкыны багай эрттирп, мал чемнери чогуудан малдар арып баксыраан болгаш чамдыктары хорамчалыг болган. Совхозта малдың продуктулуу куду. Мал чемнерин камналгалыг чарыдаан, оң уламыдан 8100 центнер ситен үрелип будулган. Малдын ажаагызына, чемгерилгезинге совхозтуң директору эш Сметанина, кол зоотехник эш Сухойван олар кичээңгей салбаанын үстүлдө

фактылар көргүзүп турар. Оң түнүшүнде бо чылдың беш айларының дургузунда нити малдың 4,5 хуузу, оң иштинде малдың чаш төлүниң 21 хуузу өлүп хараан. Малдың продуктулуун бедидер талазы-биле хемчеглер алдынмааны-биле күрүңгө 18 центнер этти, 260 центнер сүттү, 5 муң дагаа чуургаларын дужаваан болгаш малдың нежежилге деңгезин 87 центнери чедир албаан.

Совхозтарда мал ажылын хөгжүдериңиң оң продуктулуун бедидериниң хожудаашкыныны бир кол чылдагааны болза, мал чемнерин бүдүрериңиң болгаш белектээриниң талазы-биле четпес ажалдап турары-ыста болуп турар. Сөөлүг каш чылдарың дургузунда совхозтарда мал чемнериниң планының күөсөлдөзү чыл бүрүдө 40—45 хуудан эртпей турган. Мал чемнерин белектээрин совхозтар директорлары чедир үселвейин турарын манаа айтыры чугула. Совхозтар ситен кезер шөлдерин сайырадыр ажыларны чорутпайн турар. Мал чемнери—тарымал ситенерин, силос культураларын, корнеплодтарын, картофельди совхозтар тарывайн турган.

Бо чылын мал чемнерин хөйү-биле бүдүрер сорулга-биле совхозтар чартык муң гектар могор болгаш кукурузаны силоска болгаш ситенге кезип алыры-биле тараан. Чангыс болгаш хөй чылдарың үшүртүр (люцерна, пырей) 2 муң ажыг гектарын тараан болган 11 муң гектар ситен шөлүн эки шынарлыг кезип алыр.

Бо чылын совхозтар 5000 гектар ситен шөлүнүң хараганнарын, ыяш-дажын, дөңгеликтерин болгаш өске-даа боттуг чүүлдерин аштааш ажылдага кирир. Совхозтарның директор бүрүзү ситен шөлдерин сайырадыр тускай бригадаларың ажылына боттуг дузаламчыны чедирип, оларга чугула херектиг техникалары болгаш чепсек-херекселдерин быжылаар херек.

Совхозтар бо чылын мал чемнерин четчир кылдыр белектээринге кол кичээңгейи салыры эң чугула. Чүгө дээрге, эрткен чылга бодаларга, бо чылын совхозтар бөдүүн чемнер белектээрин үш катап, силосту беш катап көвүдөдир сорулганы салган. Ыйчангаш амгы үеде чугула сорулга болза, малга чемнер белектээриниң планын чугааяжыкка күөсөдир дээш чоокку хүннерде ситен кезилдизинге белектелди доозар ужурул. Ындыг-даа болза, областың совхозтарында

сиген кезилдизиниң белекелдери дүрүзүнүн байдалдыг болуп турар. Чижээ, «Өөк» совхозта бүгү ситен кезер машиналарың чүгө 85 хуузу, «Барлык» совхозтуң—26 хуузу септенген, ситен бөлөр дырбаштарың болгаш холдун херекселдериниң септелгези чаа-ла эгелеп турар.

Ситен кезилдизиниң белекелдерин үлөгерлиг чорудары-биле чергелештир мал ажылын хөгжүдериңге, оң продуктулуун бедидеринге чайгы оदारларын шын ажылап, ылангыя оदारларны бөлүктөргө үскеш, малды оदारларды системаны калбаа-биле непередери эргежок чугула. Чайгы оदारларын шын ажылаар дугайында совхозтарда көдээ ажил-агыйның тускай эртемнигери малчынарга боттуг дузаламчыны чедирип, бүгү оदारларын план өзүгаар чөп ажылаар, малга хөлөгелиг чагактар тургузар болгаш оң сугат-биле хандыраар хемчеглерин алыр херек.

Малдың баш санын өстүрер херекке совхозтарда малдың оран-суурунуду чедимче чок чоруу доктар болуп турарын айтыры чугула. Совхозтарның бүгү малының 40 хуузу ам-даа эки шынарлыг кажжаалар-биле хандырынаан. Ону барымдаалааш, сөөлүг үеде совхоз бүрүзүндө мал кажжааларың тудушунун калбартып турар. Бо чылдың ноябрь бир-энек чедир 5000 баш хөй, 600 баш инек болгаш бызаа кирер кажжааларын совхозтарга тудуп доозар болгаш 700 баш мал кирер эрги кажжааларга капитал септеге чорудар. «Элеге» болгаш «УТКА-ның 25 чылы» совхозтар мал кажжааларың тудуун эки чорудуп турар.

«Барлык» биле «Өөк» совхозтарда тудуг ажылы амдыга чедир эгелевезн. Малга эки шынарлыг кажжаалар тудуун совхоз бүрүзүңгө күөсөдир хемчеглерин совхозтар директорлары алыр ужурул.

Мал ажылын хөгжүдөр, оң продуктулуун бедидер, ылангыя малдың уксаазын улам-на экижидер болгаш малга четчир санын чөм суурун тургузар дээш совхозтарның директорлары, оларның тускай эртемнигери болгаш бүгү ажылдакчылары боттарың материал-техниктиг болгаш куш-ажылчы курдаларың шын ажылап тургаш, совхозтарны үлөгерлиг ажил-агыйлар болдулары эң чугула сорулга болур.

Н. КОНГАР,

Тываның хөй ажылының совхозтар трестиниң директору.

Ак-сеткилдиг ажилдакчы

Эрэн районун «Коммунизмче орук» колхозта магазиниң эргелекчи эш И. Күнчүн хуучуларың мурунуга хүлээлгезин эки күөсөдир турар. Эш Күнчүн ол ажылына ам ийи чылын улаштыр бедик көргүзүлгелер болуп келген.

Райподан барааннарын алырда хамыктын мурунуга чонунуң негелде чагыгыларын барымдаалап турар. Амгы үеде ол магазин колхозчулары болгаш көдээ интеллигентилери чугула херегелде барааннары-биле үргүлчү хандырып турар. Оң хуучуларың саны 310 четкен, херегелде кооперацияныга ам-даа хөй хуучуларың кирип алырынга эш Күнчүн чүткүлдүг ажилдап турар.

1953 чылда ол магазин бараан саарылгазың планын 117 хуу, 56т, саржаг садып алырыңдык белекел планын база ажыр күөсеткен, бо чылдың бири кварталында бараан саарылгазын 146 хуу, белекелди 117 хуу күөсеткен. Эш Күнчүн хереглекчилерге ээлдек садыг-лавышаан, чонунуң ортузунга тайылбыр ажылын база калбартып турар.

Эш Күнчүн хөй-ниитиниң ажылына база идеякелги кирип, көдээ Советтиң депутаты болгаш колхозта комсомол организацианың секретарында эки ажилдап турар. Хөй-ниити организациаларың боттуг дузаламчыныга даянган, совет садыгын улам-на массага чокушудалыгы дээш ол чүткүлдүг ажилдап турар. Магазиниң чаа бажының тудуун бо чылын доозарыңче боттуг хемчеглерин ап турар.

Эш Күнчүн колхозчу хереглекчилериң улам өзүп турар негелделерин хандыраары дээш язы-бүрү барааннарын үзүктөл чокка эккеп, совет садыгын культуразы дээш могор чокка ажилдап келген. Чонунуң мурунуга ак-сеткилдиг бараан болукчу шак ындыг муракчыларың дуржулгазың калбартыры чугула.

Бөрү-биле демисел

Өвүр районун «Совет Тываның 5 чылы» көдээ ажил-агый артелиниң анык аңчы эш Хартаажык малдың хоралыг дайзыны бөрү-биле чыл-бүрү эрстиг демиселди чорудуп келген. Ол 1953 чылдың чазынында 9 бөрөктерин болгаш бо чылын база 9 бөрөктерин өлдүргөн.

Бөрү-биле демиселди оң оолдаашкының үезинде чорудары аңчыларың чугула сорулгазы болур.

М. ИМАЖАП.

Тудугнуң темпизин дүргедедир

Тываның колхозчу тараажыларын сууржуң амдыралчы ишчилери дээш партия болгаш чакат улуг ик, чээңгейи салып турар. Чөөн-Хемчик районда чамдык колхозтар тудуг ажылын багай эвес чорудуп турар. Ындык колхозтарга «Октябрь 30 чылы», «Коммунизмче орук» болгаш Калинин аттыг артельдер хамааржыр. Ол колхозтарда тудуг ажылы организациа болуп, бо чылгы тудуг планын күөсөдир дээш колхозчулар хайнышкының ажылдап турарлар. Чижээ, Калинин аттыг колхоз бо чын чурталганың 19 бажының тудуг планын тургаш, ам 21 бажының ханазын тудуп дооскан болгаш 3 бажыны шуут ажылдаа кириген.

Чамдык колхозтарда тудуг ажылы эки чоруп турар-даа болза, районда ишти тудуг ажылының темпизин кошкак чоруп турар. Тудугнуң кошкак темпизин чүнү-биле тайылбырлап болуру? Оң чылдагааны—тудуг ажылын чамдык колхозтар баштаар черлери үселвейи, ол ажилда колхозчулары доктаамал ажилдап, өске ажилдарге октаар чоруктарың барында болуп турар. Ындык колхозтарга Ленин аттыг, Жданов аттыг, Сталин аттыг, «Искра», «Кызыл тараачын» көдээ ажил-агый артельдери хамааржыр. Ол колхозтар тудуг мыжын белектеп, тудуг шөлдеринге сөөртүп албааны-биле тудуг планын үезинге чедирип турар. Чижээ, «Искра» колхоз тудуг шөлдеринде чүгө 160 кубометр тудуг материалдарын сөөртүп алган. Өске колхозтарда байдал база-ла оң дээр эвес. Оң уламыдан ол колхозтарда тудугчулар кылар ажил чок анаа олтуруп турар чорук-

тарга таваржып турар. «Искра» колхоз 7 бажынының адаккы, үстүкү шалалары чок болуп турда, ыяш дикчилери дилер ыяш чогуидан анаа олтуруп турар чүүлдерге таваржып турар. Колхозтуң баштаар чери, ыяда тудуг бригадазы (бригадир эш Биче-оол) тудугчуларың күш-ажыл организациаашкынын сандаргай тургускан. Чамдык тудугчулар ажилга үмөйи турар.

Малдың баш санын өстүрерде, оң продуктулуун бедидерде оларга таарыштыр кылдыган эки шынарлыг мал кажжааларың тудуру чугула. Бо сорулганы районда база-ла күөсетпей турар. Малдың чылыгылаан 40 кажжааларың районун колхозтары тудуп тургаш, амдыга чедир чангыс-даа кажжаа тудуп албааннар.

Чөөн-Хемчик райкүөсүмү колхозтарда тудуг ажылын база-ла үселвейи турар фактылар бар. Райкүөсү-комунуң чанында колхозтар тудуунуң килдизин быжылаарың улуу, харын ону сандарадып, каш-ла айың дургузунда ол килдизин эргелекчи ийи удаа солаан болгаш адаккы төлүндө эш Таржааны кириген. Ол колхозтарга боттуг удурутуланы болгаш техниктиг дузаламчыны чедирериң улуу чүгө тудуг дугайында медээ хураап алыры-биле өй-лешип турар.

Колхозтарда тудуг ажылының темпизин дүргедедир дугайында районун коммунистериниң, комсомолчуларының, бүгү колхозчуларың күжүн чөп эвилелдери партия, совет болгаш колхозтар баштаар черлериң удурутчуларың хуңдулду хүлээлгези болур.

Д. СЮРИН-ООЛ,

«Шынык» корреспонденти.

Тудуг ажылы чорувастаан

Сүт-Хөл районун удурутчулары тудуг-сууржула ажылын сөөлүг каш чылдарың дургузунда үселвейи келгени-биле тудугнуң планы чыл өөрү күөсетимей келген. Тудуг планын чогуур өйүндө күөсөдир талазы-биле районун колхозтарында бүрү-ле таарымчалыг байдалдар, ылангыя техника болгаш өске-даа курлавырлар бүрүн бар. Ындыг турбуже, районун колхозтарында тудуг ажылы чыл бүрү күөсетимей турарың чылдагааны чүдө? Оң кол чылдагааны СЭКП райкомундан, райкүөсүмдөн эгелеэш колхозтар оштаар черлериң удурутчуларыңга, ында партия эге организациаларың секретарларыңа чедер боттуг, организастыг болгаш полит-массалыг ажилдарың кошкатканында болуп турар. Оон аңгыда колхозтарның тудуг бригадаларында ажилдап турар колхозчулары оларга өзү барымдаалап быжыглаан, а херек кырында олар доктаамал ажалдавайн турарлар. Мындыг шын эвес

байдалды районун удуруттур ажилдакчылары билип тургаш-ла тудуг оргидазын быжыглаар талазы-биле шийтпирлиг хемчеглерин албайн турар.

Ам бо чылдың чарты эртрип турда, район 120 бажының тудуг планында чангыс-даа бажын тудуп албаан. Районда колхозтар тудуг материал белектээрин чүгө 50 хуу, ону тудуг шөлдеринге сөөртүп алыры 20 хуу күөсеткен. Тудуг талазы-биле районда Кгров аттыг колхоз чурталганың 15 бажының тудуг тургаш, ам Шими Ооруунда 14 бажының ханазын тудуп алган. Өске колхозтарда тудуг ажылы оон-даа дора болуп турар.

Районда тудуг ажылы үстүп турда, СЭКП райком болгаш райкүөсүм оң-биле этпезип олудурай, шийтпирлиг хемчеглерин доп-дораан алгаш, колхозтарда тудуг ажылын үдөзени-биле экижидери чугула.

Я. НОРБУ.

Анык хойжунуң кызымаккай ажылы

Чөөн-Хемчик районун «Октябрь 30 чылы» колхозтуң малы чыл бүрүдө өзүп турар. Колхозтуң баштаар чери мал ажылыңче чаа-чаа кижилериң немей чорудуп келген.

Монгуш Бавуу колхозтуң анык малчынарың бирээзи. Ол болза, эрткен чылдың октябрыда 364 хойну

кадарары-биле хүлээп алган. Бүгү хойларны кыштагладышыкынын чедимчиңиң эрттирген. Күжү арган хойлары кыштага тургузу азырап тургаш эки чыл ажырган.

Амгы үеде 354 хөй төрөөн. Оң иштиңде 41 хөй ийстээн ийикпе азы төрөөн хойларың санында 41 баш

хураганнарын артыкка ажаап алган. Ол хойларың дүгүн эш Бавуу бо-ду хол-биле кырган.

— Бо чылын хөй бүрүзүңдө күш-агар-биле кады ортумаа-биле 2 килограмм ажыг дүктү ап болур арга бар—деп ол чугаалап турар.

А. ШЕГЛОВ.

КУШ-АЖЫЛДЫҢ БУДУРҮКЧҮЛҮҮН БЕДИДЕРИ — УЛУС АЖЫЛ-АГЫЙНЫҢ КҮЧҮЛҮГ КӨДҮРЛҮҮШКҮНҮНҮҢ КОЛ ЧҮҮЛҮ

Бистик чуртувуста дээди техника-ның суурунга социалистг бүдүрүгениң соксаал чок өзүлдөзү болуп турар. Улус ажил-агыйның улам ылайыг көдүрүшкүңүң болгаш бүгү талазы хөгжүлдөзүңиң кол болгаш шийтпирлиг чүүлү болза, үлөтүргө, транспортка, көдээ ажил-агыйга куш-ажылдың бүдүрүкчүлүгү бүгү хемчеглер-биле бедидери болур.

Коммунистг партия болгаш бистик бүгү улусузу социалистг экономиканың күчүлүг көдүрүшкүңүң дээш, ажылчы чоннарың чагай байдалы бедидери дээш бодунуң демиселиңе куш-ажылдың бүдүрүкчүлүгүң ужурудузаның дугайында ленинчи айтышыкынарың удурулга болдуруп турар. 1919 чылдың июнда (оон бээр 35 чыл болган) В. И. Ленин чаа амдыралды тургузушкунуңа массаларың чогаадкычы инштивизацияны онза чыраткылаңчак илерээшкени болур коммунистг суботниктерге тураскаатынган «Улуг эгелеэшкин» деп чогаалын бижээ. 25 чылдар мурунунда, 1929 чылда бир-ле дугаарында парламентин «Чарышты канчаар организастаарлы?» деп ленинчи чогаал болза, бири беш чылдың чылдарында-ла массалык байдалдыг болган болгаш оң соода бүгү улустуң шимчээшкени кылдыр калбарган социалистг чарыштың идеяны үдөзени болган.

Улуг Ленин болгаш оң херээнин шыңчы уламчылакчы Сталин куш-ажылдың бүдүрүкчүлүгүң бедидери чаа нитилелдин үдөзени сорулгазы болуру болгаш коммунизмче шилчилге ол сорулганы шийтпирлеске болдунар арга-жогун кезээде онзаал демделеп чоран. Совет кижилер Коммунистг партияның удурутулазы-биле ылангыя чурттуң индустриализациязы болгаш көдээ ажил-агыйның кол-

лективизациязын боттандырганың соода, үлөтүр, чер ажылы болгаш бүдүрүлгениң бүгү адыралы амгы үениң техниказы-биле чепсегленгенде куш-ажылдың бүдүрүкчүлүгүң дыкка өзүлдөзүн чедип алган. Сөөлүгү 25 чылдарың дургузунда биске куш-ажылдың бүдүрүкчүлүгү үлөтүрүс барык 6 катап, тудугта болгаш транспортка 3/2 катап, өскөн. Революция мурунундагы көдээ ажил-агыйга куш-ажылдың бүдүрүкчүлүгү-биле деңгээрге, колхозтарда болгаш совхозтарда куш-ажылдың бүдүрүкчүлүгү барык 3 катап бедик болуп турар.

Оң-биле кады куш-ажылдың бүдүрүкчүлүгүң амгы деннели бир өзүс бурунгаар көргөш, эрткен чүүлдер-биле деңгээшкени эвес, харын улустуң өзүп турар херегелдерин улус-биле хандыраарың болгаш муракчы капиталистг чурттар-биле чедимчиңиң экономиктиг чарыштың сорулгаларын барымдаалаар болза четпес болуп турар деп чүвени минир херек. Куш-ажылдың бүдүрүкчүлүгүң улам ылай бедидериниң өйү келген сорулгазын куш-ажылдың бүдүрүкчүлүгүң улам ылайгы өзүлдөзү дээш, база анаа үдөзиделиң продукция үдүрүлгезин көвүдөдир, шынары экижидери болгаш бот-үени чингедери дээш чарышка улуг хүлээлгелерин алган Москваның болгаш Москва областың 28 муракчы бүдүрүлгелериниң коллективтери тодаргай көргүскөн.

Москваның муракчы коллективтериниң патриоттуг көдүрүшкүңүң үлөтүрүңү, транспорттук, көдээ ажил-агыйның миллион-миллион ажилдакчыларың ортузунга изиг үнелдиг болгаш деткимчени тыпкан. Олар куш-ажылдың бүдүрүкчүлүгүң үдөзениң социалистг экономиканың бүгү адыралын бурунгаар шимчедирин, аар үлөтүрүңүң хөгжүлдөзүңүң улам бедик тем-

пирлерин хандыраарың база көдээ ажил-агыйның улуг көдүрүшкүңүңүң болгаш улуг херегелиңиң барааннарың үдүрүлгезиниң талазы-биле, ажылчы чоннарың амдырал деңгезин улам ылай бедидериниң талазы-биле партияның болгаш чактагы салганы сонгаарлап болгаш сорулгаларың чедимчиңиң шийтпирлээрин күзөп турарлар.

Куш-ажылдың бүдүрүкчүлүгү нитилелдин улам өрүлээр шугумуңа, депшилгениң оруу-биле шимчээриниң эң чугула фактору болуп турар.

Ол хөй-хөй чүүлдерден болгаш байдалдардан хамааржыр. «Капитал» деп бодунуң кайгамчыктыг чогаалыңа Маркстың бижээни болза:

«Куш-ажылдың бүдүрүкчү күжү хөй санын нарын байдалдар-биле, чүл дээрге, ажылчының уран-арганың чадазы-биле, эртемниң хөгжүлдөзүңиң деннели-биле болгаш оң технологтуг ажылгылың чадазы-биле, бүдүрүлгө чоруудалыгының нити тааржылазы-биле, бүдүрүлгениң чепсек-херекселдериниң хемчээли-биле болгаш ажылчы-биле база алак соода, бойду байдалдары-биле тодаргайлатыш турар» (К. Маркс. «Капитал», т. I арын 46).

Куш-ажылдың эң бедик бүдүрүкчүлүгүң чедип алыр болгаш нитилелди мурунда кажан-бир шагда турганыңа көрдө улам байлак кылдыр арга болза, капиталистг болгаш оон мурунда турган кайдыг-даа тургузу-биле деңгээрге, социалистг тургузуңуң эң улуг артык күштериниң бирээзи болуп турар. Бүгү-ле мөлчүкчү нитилелдериниң үдөзени бүдүрүлгениң чепсек-херекселдери хуу өңү болуп турар.

Ынчаарга социализмниң байдалдарында бүдүрүлгениң чепсек-херекселдериниң нитилелди өңчүзү тергилдеп турар. Оң журунда ында кризистер, бүдүрүлгениң анархизмы, ажил чокталышыкы чок, кижини кижини мөлчүкчү чорук мөңгөзү-биле узуткатынган, кижилер капиталистерге болгаш помещиктерге эвес, харын бүгү нитилелде, боттарыңа ажилдап турар, оларның куш-ажылы хостуг болгаш чогаадкыч болуп турар. Ынчаарга капитализмниң үезинде ажилчынарың куш-ажылы чүгө капиталистерни байыдып турар болганы-биле албадаткычы шынар байдалдыг болгаш аштын, түргелдиниң чурум өзүзүңгә үдөзиделиңен. Капиталистг экономика экономиктиг кризистерниң, бүдүрүлгеге анархизмың үргөдөкчи садаларыңа таваржып турар. Массалыг ажил чокталышыкы болгаш миллион-миллион ажылчы чоннарың өзүп турар хоозураашкыны капиталистг экономика-биле тудуш харылааалы.

Куш-ажылдың социализм үезинде чедип алдынар эң бедик бүдүрүкчүлүгү чоруу кажан-бир шагда чүгө болдунар аргалыг эвес, харын амдыралчы эргежок чугула, ол болза, социализмниң кол экономиктиг хоолдузунуң негелделери-биле болдуруп турар. Ол хоолууга дүүштүр социалистг бүдүрүлгениң сорулгазы болза, ажил-кончаа эвес, харын болуңуң херегелдерин кижини болуп турар, тодаргайлаарга, оң өзүп турар материалдыг болгаш культурулуг херегелдерин хандыраары болуп турар. Сорулганы чедип алырыңың чепсээ дээди техниканың суурунга социалистг бүдүрүлгениң соксаал чок өзүлдөзү болгаш болбаазы-раашкыны болур. Ол чорук куш-ажылдың бүдүрүкчүлүгүң чогуур өзүлдөзүн көрүп турар болгаш анаа эргежок чугула материал-техниктиг байдалдары тургузуп турар.

Куш-ажылдың бүдүрүкчүлүгүң бедидери дээш бүгү демиселдин чогуум утказы чүл дээрге, хамыктын мурунда ажилдап турар кижини бүрү-

зүңгө санааш продукция ажилдап үндүрүшкүңүң үргүлчү көвүдөдир, азы үндүргөн продукция бүрүзүңгө, тодаргайлаарга тонна металл, хөмүр даш, нефть, тараа, хөвөк бүрүзүңгө, кандыг-бир тодаргай машиналарың болгаш станоктарың бүдүреринге, кылып үндүргөн метр пөс болгаш оон-даа өске чүүлдер бүрүзүңгө куш-ажылдың чарыгдалын кудуладыры болур.

Куш-ажыл чарыгдаашкының ындыг кудулаашкыны нитилелде кайгамчык улуг ажыкты берип турар. Ол болза, бирээде, ол-ла үениң иштинде ол хире азы оон эвээш-даа саныңг ажылчынар денчештир алырга сан талазы-биле хөй продукцияны алыр арганы берип турар, база ыиңде ол продукция бир тээ ону белектээринге куш-ажыл чарыгдалдары кызырылган төлөздө нитилелге чик өртектик болур.

Куш-ажылдың бүдүрүкчүлүгү-биле шуут холбаалыг болуп турар продукцияны шынары бедидери база чугула ужурудузалагы. Шынарлыг эки бүдүштүг кандыг-даа кылыгы кижини куду шынарың ындыг кылыгы көрдө ийи—үш чыл эдилеп болуру бүгү-деге билдинтир. Ындыг болганда өске-даа дең байдалдарда эки кылыгы бүдүрүп үндүреринге чарыгдалың куш-ажылдың бүдүрүкчүлүгү чавыс шынарлыг кылыгы белектээринге, чарыгдалың куш-ажылга көрдө оортан бедик болур. Чиг-этке болгаш материалдарга база ол-ла чүүл хамааржыр, чүл дээрге, бир эвес олар бедик шынарлыг болур болза, куш-ажылдың бү

Даштыкы херектер министрлеринин Женева чөвүлөл хуралы

ЖЕНЕВА. (СЭТА-нын тускай корр.). Тос төлөөлөрүнүн июнь 10-да А. Иденниң даргалааны-биле болган пленарлык хуралында Индий-Кыдатка тайбыны каттап тургузар дугайында айтырганы чуугаалажырын үрүтүлгүлээ.

Англи төлөөлөрүнүн баштыгы Иден бир дугаарында сөс ап чүве чуугаалааш, амгы үеге чедир болуп келген маргылдааның допчулалын кылтырын орадалашкан. Дайын чорудулгаларын харугда соксадырының эргежок чуугаалажырын дугайында чөпшээржилге бар деп ол меделгелишкан, ук айтырганы чуугаалажып көөрүн Вьетнамда дайын чорудулгаларын соксадыр дугайында айтырылган эгелээр болза чогуур деп саналдаан. Ини талаларның дээли командьталдарының төлөөлөкчилери Женевада чыгып келген ажалдап турар чүве болганда оларның ажылының түнелдеринин дугайында чамдык меделээрин чоккук үенди иштеди алыр боор бис деп идегелди ол илереткен.

Дайын чорудулгаларын соксадыр дугайында дугуржулганың күсөлдөзүңгө контролдуң дугайында айтырыгга хамаарыштыр чүве чуугаалап турган, Иден ындыг контролду боттадырарыга бүгү-делегей комиссиянын тургузар дээринге удурланыр чүве чок болгаш харын санал-оңалдарың каржып турар чогуу хамакардык мурунда ол комиссияның составының дугайында айтырыгга хамаарыштыр турар деп меделгезен. Ол бодунуң саналыга Коломбода чоруп турар конференцияда киржиң турар чурттар ол комиссияга кирер ужурулг деп ыйыдып турган.

Ол комиссия чөпшээржилгениң принципин удуртууга кылабын, а харын хөй нуруузуңгү бадылаашкыны-биле шитпирлээр хүлээп алырынче Иден чүткүлдүт турган, ындыг байдалда хөй кезин бодунуң тура-соруун эвээжинге күш-биле албадап күүсетирер апаар деп чүве билдингир болгай. Иденниң бодал турары-биле болза, ини талаларның төлөөлөкчилеринин тургустунган холушак комиссиялар бүгү делегейниң нейтралдыг комиссиясыга чагырткан турар ужурулг, а ыңчаарга ёзулуг контроль кэжэн болдунуп болурул дээр болза, кэжэн ооң күсөлдөзүңгү дээр кол харылааны холушак комиссияларга онаар болза, бир эвес нейтралдыг чурттарың комиссиясы, биле холушак комиссиялар бирээзи өскезинге чагыртпай тургаш жока туруп ажалдаар болза ыңчаарда болдунуп болур деп чүвени Вьетнамның Демократтыг Республикасының Кыдат Улус Республикасы болгаш СССР-ниң төлөөлери маргылдаалар чоруп турар үеде-ле тодаргай көргүскен турган.

Лаоска болгаш Камбоджага тайбыны каттап тургузар дугайында айтырганы Вьетнамга тайбың тазарыштырганы дугайында айтыргандан аңгылаар ужурулг деп меделгелишкан.

шаан, Иден Лаоста болгаш Камбоджада национал-хосталгалыг демисел чорудуп турар чөпшээржилгелер чок, а ол ийи күрүнелерде чоруп турар дайынны Вьетнам шериглериниң шургул кирешини кысып үндүрген дээр ындыг күсөлтөмөс сорулганын бүүрүдүп көргүзөрин ол бодунга алган.

Бодунуң чуугаазының түнелинде, Иден чөвүлөл хуралдың киржикчилери ам оларның аразында турар чөвүлөл хурал бодунуң сорулганын күсөлтөмөс деп минниң—бо ийиңиң кайы бирээзин шитпирлээр алырынчы мурунда турар деп меделгезен. Санал-оңалдарың дугуржулг чөпшээржилгени орадалаштыр төлөөлөр Англия төлөөлөр хаадыг хуралдарже шитпиринге удур дадалаазавайн турар деп ол немей чуугаалаан.

Камбоджаның эрге-чагыргаларының төлөөлөкчилери бодунуң төмөс батпас узун чуугаазыга ол эрге-чагыргалар улустуң күзел-соруун илередиң турар деп чүвени бүүрүдүп алыр дээр моон мурунда-ла чуугаалап каапкан чүвени база каттап дагынаан. Индия, Пакистан, Бирма, Индонезия болгаш Азияда өске-даа күрүнелери Камбоджаның чалча чазаан хүлээп чөпшээрвейин турар боорга камбоджи төлөөлөкчи ол чурттарың даштыкы политика талазы-биле чүңү-даа билбейн турар чурттар кылдыр тайылбырларын орадалаштып турган.

Ооң дараазында Вьетнамның Демократтыг Республикасының төлөөлөрүнүн баштыгы Фам Ван Донг сөс ап чүве чуугаалаан. Камбоджага болгаш Лаостуң эрге-чагыргалары бодунуң Кхмерниң болгаш Патет-Лаонуң улустарының эрге-ажыктарының илередиңчилери кылдыр чуруп көргүзөр болгаш ол улустарың национал-хосталгалыг шимчээшкенин хөрлөп чажырап дээр кайы удаа кылып келген орадалашкынынарыңга хамаарыштыр чүве чуугаалаан, ындыг орадалашкынынар кымын-даа мегелеш шыдаас деп чүвени Фам Ван Донг көргүскен.

Даштыкы агрессияга удур маадырлыг демиселдин чалчыларынга шынчы Кхмерниң болгаш Патет-Лаонуң улустары сырый каттышкан болгаш империалистиң эжелекчилерге удур улам артык тиктелгелгил удурланышкыны көргүзүп турар—чүвениң алыс шыны мындыг-дыр деп ол меделгезен. Ол удурланышкында чурттакы чоңарың чүве бөдүктөрүнүн төлөөлөкчилери киржиң турар болгаш ул шимчээшкени ийи күрүнелеринин бүгү девискээрлеринде чагылып калбарган деп ол меделгезен.

Вьетнамның, Лаостуң болгаш Камбоджаның хамаарышпас чоруну доктаадып тургузарының сорулгасы Францияның болгаш ол үш Индий-Кыдат күрүнелеринин чалча эрге-чагыргаларының аразында чардынган дугуржулгалар-биле үе шитпирлетиң кылдыр шак ыңчаар көргүзөрин орадалаштыр чурат чамдык төлөөлөрүн ындыг орадалашкынынарың үндөзүн чогуун Вьетнамның Демократтыг Республикасының төлөөлөрүнүн баштыгы Фам Ван Донг көргүскен.

Фам Ван Донг Вьетнамның Демократтыг Республикасының төлөөлөрүнүн май 10-да кирген саналын тодаргайлап чуугаалаан болгаш ол саналдар Индий-Кыдатка тайбыны каттап тургузарының, а баз ол ышкыш бүгү Индий-Кыдат күрүнелеринин хамаарышпас тускай турар чорунуң болгаш национал чагыс-эвин бажылаарының практиктиң планы болур деп чүвени көргүскен.

Фам Ван Донг бодунуң чуугаазының түнелинде Францияның болгаш Вьетнамның Демократтыг Республикасының төлөөлери Индий-Кыдатка тайбыны каттап тургузарыңга хамаарышкан политиктиң айтырылганы чуугаалажыр төлөөлөр боттарының аразында чоок харылааны тургузарың чуугаазының дугайында СССР-ниң төлөөлөрүнүн кирген саналын ол деткип турарын меделгезен. Камбоджаның төлөөлөкчилери ийи каттап сөс ап чүве чуугаалаанында, разында Совет Эвилелиниң төлөөлөрүнүн баштыгы В. М. Молотов сөс алган. Совет төлөөлөрүн санал турары болза, чөвүлөл хурал Индий-Кыдатка тайбыны каттап тургузарының политиктиң-даа, шериг-даа талазы-биле негелдериң каттап көрүп шитпирлээр ужурулг деп ол айтырган. Дайын чорудулгаларын дүрген соксадыр чөвүлөл дугайында элээн хөй төлөөлөрүн меделгелдеринин аразында карышкак чүүлдерин болгаш дугуржулганы чедип алырынчы орунда ол төлөөлөрүн боттарының тургузуп турары фактылыг моондактарың ол көргүскен. Индий-Кыдатка бажыг тайбыны доктаадып тургузарыңга шактык болуп турар кол моондактарың бирээзи АКШ-тың политиканы болуп турар.

В. М. Молотов бодунуң чуугаазының түнелинде Женева чөвүлөл хуралы, бир эвес ол Индий-Кыдатка дайынны калбартыр болгаш ол сорулга-биле чаа агрессив шериг эвилелдерин тургузар дугайында орадалашкынынарың моондактар болза, бир эвес ол бодунуң бүгү күженишкенин дайын чорудулгаларын дүрген соксадырыңче болгаш Индий-Кыдатка тайбыны каттап тургузарыңче укладыртыр болза, чөвүлөл хуралдың сорулгасы күсөлтөмөс деп чуугаалаан.

Хурал ооң-биле хагдыган.

Вьетнамның Демократтыг Республикасы. Бүгү вьетнам улус француз эжелекчилерге удур бодунуң армиясының демиселинге дузалап турар. Патриоттар фронтуга аш-чем чүүлүнүң дузаламчызын көргүзүп, шериг кезектериниң бурунгаарларыңга, хемнерни кежеринге дузалап турар.

Чурукта: Вьетнамның Улустуң армиясының отряд командири хем кежеринге дузалашкан дээр балыкчыларга өөрүп четиргенин илередиң турары.

Синьхуа агенттелиниң чуруу.

Вьетнамда дайын чорудулганы

ШАНХАЙ. Вьетнамның информация агенттелиниң дамчыдып турары болза, май 31-де болгаш июнь 2-де Вьетнамның Улустуң армиясы Ханой биле Хайфонуну харылааштырып турар № 5 стратегтиң орукту тургаар чурткан демир орук оруунга америк боо-чөпөкчөт ийи француз эшелонну чаза девискен. Март 11-ден бээр демир оруктуң ол участогунга дайының 22 эшелонун чаза девискен. Май 31-ниң дүнесинде ол черин улустуң шериглери Хай-Дуонг хоорайыңга сонгу-чөөн талазынче 20 километр черде ол-ла чазагылг орукта Ко-Дунг туржун чылча шапкан.

Июнь 8-те Вьетнамның Улустуң армиясы Трие-Дуонгта бүүрүлгелерин француз гарнизонга дуза көргүзөри биле Хо-Нгуен хоорайдан үнүп бар чыткан дайының батальонун бүүрүлгелээ. 15 минута сегиржил алышкының соонда Вьетнамның Улустуң армиясы ол батальонну барык-ла долузу-биле чылча шапкан.

Агенттелиң өске меделээинде чу-

гаалап турары болза, июнь 2-де Вьетнамның Улустуң армиясы Хайфондан 14—16 километр черде турар ийи француз турушту чок кылган.

Июнь 4-те Вьетнамның Улустуң армиясы Хай-Дуонг хоорайдан сонгу-барың талаже 8 километр черде турар Бан-Тай туржун чылча шапкан. Баш удур меделээ эзууга алдыр, улустуң шериглери дайының чөвөл солдаттарың чок кылган болгаш дыка хөй сангыг ок-чөпөкчөт болгаш бооларың хунаап алган.

Ту-Дау-Моттуң сонгу талазында 8 километр черде Кау-Диньде дайының секторун атакалап турар үеде Вьетнамның Улустуң армиясының келектери дайының бир ротазың долузу-биле чылча шапкан, ийи-бүрү хевирин чүс ажыг бооларың, 18 тонна ок-чөпөкчөт хунаап алган болгаш дайының ийи улут бооларың база ийи куяк машинаны чок кылган.

(СЭТА).

Францияда чазак кризиси

Чазакты тургузарың радикал социалист Мендес-Франска дааскан

ПАРИЖ. Франс Пресс агенттелиниң меделээп турары эзууга алдыр, чазактың баштыгы Ланьель республиканың президентинге дүжүп бээр дугайында коллективтиң билдиришкени кирген деп национал хуралдың даргазы чарлаан.

ПАРИЖ. Франс Пресс агенттелиниң дыниатканы эзууга алдыр, республиканың президентизи Коти Ланьельдин чазаның дүжүп бээриниң дугайың хүлээп алган.

(СЭТА).

(СЭТА).

ГДР-де улустуң бадылаашкынынын чорудар талазы-биле комитетти тургусканы

БЕРЛИН. Герман Демократтыг Республикасының премьер-министриниң чанында парлалга ведомствозуңуң меделээп турарың эзууга алдыр, ГДР-ниң министрлер чөвүлелиниң хуралы болуп эрткен. Анаа улустуң бадылаашкынынын эрттирениң талазы-биле комитетти тургузарының дугайында Демократтыг Германияның национал фронтунуң болгаш национал чөвүлелиң саналын көргөн. Министрлер чөвүлели ол саналды чүүлдүг деп көргөн болгаш ГДР-ниң даштыкы херектер министри Вилли Штофа даргалаан комитетти содгаан.

(СЭТА).

Чехословакия биле Норвегияның аразында садыг дугуржулганы

ПРАГА. Чехословакияның телеграф агенттелиниң дамчыдып турары эзууга алдыр, Чехословакия биле Норвегияның аразында бараан саарылганың дугайында дугуржулгата Прагага салдырган. Чаа дугуржулга болза, ийи чурттарың аразында садыглажышкыны улам калбартырын көрүп турар. Чехословакия болза, Норвегияга балык, балык үзүн, демир рудазың, өнүгү металлдарың болгаш өске-даа чүүлдерин бээр. Норвегия болза, чигирин, пест-тавыны автомобильдерин, мотоциклдерин болгаш чехословак үлетпүрүнүң өске-даа кылыгыларын Чехословакиядан сөөртүп алыр.

(СЭТА).

Ли Сын Манниң дайын кысыкчы меделгели

НЬЮ-ЙОРК. Юнайтед Пресс агенттелиниң корреспондентизиниң Сеулдан меделээп турары эзууга алдыр, июнь 10-да Муриуу Кореяның национал хуралыңга Ли Сын Ман чүве чуугаалааш, Муриуу Корея болза, Кореяны «каттыштырар сорулганы-биле сонгу чүкче походка» белеткенир ужурулг деп меделгезен.

(СЭТА).

Гватемалада байдал

НЬЮ-ЙОРК. Гватемалаң ажалчы чоңарының массалыг митингилериниң дугайың Ассошиэтед Пресс агенттели дыниаткып турар. Митингилериниң киржикчилери президент Арбенсти деткир күзелди илереткега болгаш национал эгелерин камгаалаар шагдаа отрядтарын тургузар деп шитпирлээринер.

(СЭТА).

Югославияда өртектөр укладышкыны

БЕЛГРАД. «Борьба» солунуң меделээп турары эзууга алдыр, сөөлү ийи айларың дургузунда Югославияда көдээ ажал-агыл продуктуларының рынок өртектериниң эзулгези болуп турар. Апрельде эрт өртээ 2,3 хуу, а майда 4,1 хуу улгаткан. Чыл эгезинден бээр дузап каан эвтиң өртээ 19,8 хуу, а хаван эвдин өртээ—14,9 хуу улгаткан. Кукура эртээ 6,8 хуу арткан. Кызыл-тастың үнези база дыка арткан.

(СЭТА).

Бут бөмбүүнүң талазы-биле улустар аразының эш-хуу журажышкыны

«Жиронда» (Франция)
«Ланьель» (Италия)
ТБИЛИСИ. Июнь 14-те Тбилисиниң «Динамо» стадионуңа бут бөмбүүнүң талазы-биле улустар аразының эш-хуу журажышкыны болуп эрткен.

Шалдуң эзелери Францияның «Жиронда» (Бордо хоорай) командазын бодунга хүлээп алган.

Эш-хуунуң байдалыңга эрткен маргылдаа Тбилисиниң «Динамо» командазының тикелгези-биле 4:0 сангыг болуп доозулган.

(СЭТА).

Турк-Пакистан пактыга камтыжарыңдан Афганистан ойталаан

КАИР. «Аль-Гумхурия» солунуң корреспондентизиниң Каирден дамчыдып турарында алдыр, Афганистаның чаза пакистан-турк пактыга Афганистаны каттыштырарыңга ойталаанының дугайың чогуур чазактарга дыниаткан.

(СЭТА).

Харымсалгалыг редакторунуң оралакчызы **М. Н. ЛЮНДУП.**

КУШ-АЖЫЛДЫҢ БУДУРКУЧУЛУУН БЕДИДЕРИ — УЛУС АЖЫЛ-АГЫЙНЫҢ КҮЧҮЛҮГ КӨДҮРЛҮШКҮНҮНҮҢ КОЛ ЧҮҮЛҮ

(Төнчүзү, Эгеzi 3-кү аринда).

Бистин чуртувуска күш-ажылдың будуркчулугун улам ыңай улуу-биле бедидериниң аргазы эртеминч болгаш техниканың депшильгезин-биле, социалистиң будуркчулук күш-ажылдың комплексилг механизацияны, будуркчулук чорудулгаларының автоматизацияны болгаш химизацияны калбак непереткени-биле, улус ажал-агыяның база көдээ ажал-агыяның будуркчулугуң калбак электрификацияны биле чарылбас харылааштың бистин улус ажал-агыяныстың планың болгаш соксаал чок техниктиң депшильгезиниң тодаргай херечилги болза, чүгле 1950—1953 чылдарың дургузунда бестин Ада-чуртун машина тудуунуң эң чугула машиналарың болгаш механизацияны 2.200 ажыг чаа хевирлерин тургусканының фактызы болуп турар. Улетпүрде күш-ажылдың электр биле чөпшөөлөшкени ажалдап турар чагыс кижиге хамаарыштыр санаарга 1949 чылдыңга деңизэрге, 1953 чылда 34 хуу улгаткан.

Совет будуркчулугуң чөпшөөлөгени бирги чергениң техниканы бистин социалистиң байдаларысты күш-ажылдың будуркчулугун чүгле бедидер арганы бээр эвес, харын ажалчыларны күш-ажылдың база чингедир. Ол болза, будуркчулук ажал-агыяның мергежилниң чүгле соксаал чок өвүлдөш, оларның чогадыкчы арга-дуржулганының өвүлдөш турда, бүрүнү-биле ажал-агыяны болуп байлак аргалары бодунда шитпирлээп турар. Ыңчангаш коммунист тургузушкуну, нитиниң күш-ажылының будуркчулугу-

нүң өвүлдөшүн сорулгаларын чедилешкени боттадырарының эң чугула чүүл болза, ажалчы чоңарының культуру-техниктиң деңгелини соксаал чок көдүрүшкүлү болур. Социалистиң нитилелдиниң кежигүнериниң нити, культурулг болгаш техниктиң деңгелин бүгү хемчеглер-биле бедидериниң дугайында партия болгаш чазак кайгамчык улуг сагыш салышкыны илередиң турар.

Улетпүрүнүң элээн хөй адырларында күш-ажылдың будуркчулугуң хожудаашкынының эң чугула чылдагааны болза, дериглерни, механизацияны ийи-бүрү чөпшөөлөгөн херекселдерин багай ажылгап турары, будуркчулук болгаш күш-ажылды организастаарында улуг чөпшөөлөгөн болуп турар. Хөмүр даш болгаш ыш улетпүрүнде харын ажал-херектиң байдалы ындыг болуп турар. Хөмүр даш улетпүрүнге 1954 чылдың бирги кварталында 1953 чылда ышкыш без-ла хөмүр даш комбайнының болгаш өрүмнээр машиналарың 40 ажыг хуузу, хөмүр даш чүдүрер машиналарың чартык кезил кирези, база өске-даа машиналарың 30 а-ыг хуузу ажалдашкан. Ыш улетпүрүнде машиналарың болгаш механизацияны 40 чедир хуузу септе-тимиңненден ажалдаштын турар болгаш септелгелгил дериглерин долузу-биле ажылдаштын турар. Ыңчангаш хөмүр даш болгаш ыш улетпүрүнүң хөй-хөй будуркчулугуң күш-ажылдың будуркчулугуң чавыс чоруу болгаш чамдыктарының бо талазы-биле дайын мур-

нуңдагы деңгелди бестин чедип ал-бааны таварыла эвес. Улетпүрүнүң элээн хөй адырларында, ылаңгы машина тудуунда будуркчулугуң бедик будуркчулук ажылыңа белең продукция үндүрениң практиказын үрээр чорук удуг шаптыкташкын болуп турар. Будуркчулугуң болгаш чөпшөөлөгөн ажалында доктаамал чоруктуң чок болуп турары күш-ажылдың будуркчулугуң болгаш улетпүрүнүң ажал-чорудулганың өске-даа эң чугула көргүзүлгелерин баэк сагындыр болуп, үе-үеде эшкелдээр чоруктарга чедирип турар.

Будуркчулугуң чамдык адырларында болгаш тудулгарда аар-саар, дузалаар ажалдар шоолук механизастатынмаан, ол чорук эвээш будуркчулук холдуң күш-ажылың колдаткыш, ооң ужурунда өске ажалдарга ажылгап болур артык ажалчыларны штаттарда тудуп турарлар.

Чаа техника болгаш будуркчулук ажалдакчыларының бедик мергежилдиң чоруу күш-ажыл социалистиң эзу-биле организастатынганда, күш-ажылды чогадыкчы, мелерлиг эзу-биле көөр чорук будуркчулук ажалдакчыларының боттарының күш-ажылының түнелдеринге материалдыг сонургалды-биле дүгүл турда, чүгле ыңчан күш-ажылдың будуркчулугуң күчүлүгү көдүрүшкүңүң хандыры шыдаар. Бисте материалдыг сонургалды бедидеринге эргежок чугула кичээңгейин чамдыкта доктаамал салбайн турар болгаш социализмниң ол эң чугула принципин болган чок-ла үрениң турар.

Ол болгаш өске-даа боттук чөпшөөлөгөн хөй-хөй будуркчулук болгаш үлетпүрүнүң чамдык адырларында ажал-агыяның будуркчулук чавыс деңгелиниң түнели болуп турар.

Күш-ажылдың бедик будуркчулугуң дээр демиселге партия организастаары улуг рольду ойнаар хүлээлгелгил. Коммунист болза, күш-ажылдың бедик будуркчулугуң дээр, күрүне планының үлгерилг күсөлдөри дээр ажалчы чоңарың социалистиң чарыкчы баштаар ужурулг. Партия организастаарының хүлээлгези—ажыл-агыял удурткучлары-биле, профэвилет болгаш комсомол организастаары-биле кады массаларың чогадыкчы идепкейин хөгжүдери, ону будуркчулук курларыларын эң-не экизи-биле ажал-агыяны укладыр, будуркчулугуң ажалында чөпшөөлөгөн шыгызы-биле шүгүмчүлээр болгаш оларны шитпирлиң-биле узуткаарын чедип алыры, күш-ажыл барымдаалап хуварының социалистиң принципин шымы-биле боттадырар дугайында эң улуг сагыш салышкыны илередиң болур.

Социалистиң будуркчулугуң амыдыралды эрге-ажыктары социалистиң чарыкчы айтыргалары-биле хүн-бүрү ханызы-биле ажалдаарың, будуркчулугуң мурнакчыларының болгаш чарыкчыларының сүмелерин болгаш саналдарың кичээңгейил көөрүн, оларны үнелиг эгелээшкенин ийи идепкейлиг деткирин, бистин будуркчулугуң хүн-бүрү төртүтүп турар бүгү-ле чаа, мурнакчы болгаш депшильгелгил чүүлдерин дими-биле непередиң партия, ажал-агыя болгаш профэвилет организастаарыңга, будуркчулугуң кол эргелдерин болгаш министрстволарың удурткучларыңга хүлээдиң турар.

И. ПУСТОВАЛОВ.